

RUSSISCH AAN DE IJSSEL

Herman Starink. (2010). *Russisch aan de IJssel: De Oost-Europese ervaringen van een Deventer school als tijdsdocument (Deel 1 Deventer Internationaal)*. Deventer: Deventer Universitaire Pers. Isbn 978 90 793 7850 0, € 29,75, 288 blz. (met 48 pagina's aan grotendeels in kleur uitgevoerde afbeeldingen).

Op tafel ligt een prachtig uitgevoerd boek, rijk geïllustreerd, bijna 300 bladzijden dik. Afgaande op de titel verwachtte ik een boek te gaan lezen dat voornamelijk interessant zou zijn voor leerlingen, cursisten en docenten die in Deventer met de Russische taal in contact waren gekomen. Dus bepaald niet gericht op een breder publiek. En uiteraard is het boek rijk aan herinneringen uit de periode 1971–2007, de jaren waarin Russisch werd aangeboden in het curriculum van onder andere het Etty Hillesum Lyceum (voorheen Alexander Hegius Lyceum). En uiteraard vinden lezers die in de beschreven periode met het onderwijs Russisch te maken hebben gehad, veel herkenbaars terug en zullen 'ach ja' roepen bij zaken die met de jaren vergeten zijn.

Om in de oude Russische stijl verder te gaan, gebruik ik nu als eerste woord het Russische *odnako* (echter). Het boek blijkt namelijk veel breder van opzet te zijn dan ik verwachtte en de ondertitel is eigenlijk een betere titel dan de eigenlijke titel. Menigeen zal het volgens mij met belangstelling lezen.

Het boek is een vlot geschreven tijdsdocument waarin je vanuit de vroege jaren zeventig geleid wordt door het onderwijsgebeuren in Deventer en daarbuiten, de totstandkoming van onderwijsmateriaal Russisch voor Nederlandse scholieren, de dagelijkse perikelen van docent, leerling

of volwassen cursist en nog veel meer. Dit tijdsdocument krijgt een extra dimensie doordat parallel, onder aan een deel van de bladzijden, een beeld wordt geschetst van de politieke ontwikkelingen in de USSR en Rusland. Sommige zaken zijn alleen goed te begrijpen als men kennis heeft van de politieke sfeer van vroeger en andere achtergronden. Veel daarvan is tegenwoordig nauwelijks nog voorstelbaar, even ver weg als het in de rij staan bij een telefooncel met een zak kwartjes, het kolen scheppen of acties van Dolle Mina.

Het Bureau van Voskuil

De auteur, Herman Starink, heeft via gesprekken, e-mailen en door heel veel documenten door te lezen zijn materiaal verzameld en daar voor de lezer keuzes uit gemaakt. Uitgebreid maak je kennis met het kleinschalige gebeuren binnen een Deventer school. Het boek is daar een kroniek die op zich niet superboeiend is, maar die enorm veel leuke passages heeft en die bij het steeds verder lezen een kleurrijk sfeerbeeld oproept van hoe het ging en hoe het nu eenmaal gaat in het leven, een soort *Het Bureau van Voskuil*. Starink beschrijft talloze alledaagse zaken, geworstel met lesmateriaal, een klaslokaal, gesleep met bandrecorders, een schoolleiding die soms wel en soms niet meewerkt, de gemeentelijke instanties, aardige en onaardige toestanden met de gemeenteraad of de wethouder, reacties van leerlingen op lessen, leuke dingen die georganiseerd werden met als leidraad door het boek: de reizen die de docenten doorgaans in schoolverband organiseerden voor de leerlingen om ze te laten proeven dat Russisch, Rusland, Russen echt bestaan, hun aardige en onaardige kanten hebben. Het is haast niet te beschrijven hoeveel obstakels er te nemen zijn geweest om die reizen mogelijk te maken, alleen al in financieel opzicht, want het waren

geen tripjes van vier dagen Parijs.

Bovendien organiseerden de docenten en leerlingen vaak Russische activiteiten, namen deel aan of zochten contact met het Russische dat zich in de buurt van Deventer voordeed, bijvoorbeeld sportontmoetingen. Heel bijzonder is in dat verband het jarenlange contact met Russische schaatsers die nota bene nog tijdens het Sovjetbewind logeerden bij Nederlandse families. Bedenk daarbij dat in de jaren zeventig en tachtig contacten met Rusland nog zeer moeilijk waren.

Deventer scholieren namen deel aan Olympiades in Moskou, waarbij hun kennis beloond kon worden met een *diplom* of met medailles. Het viel niet mee om je te meten met scholieren uit landen waar het onderwijs Russisch een verplicht vak was. De medailles kwamen binnen zodra in Nederland bekend werd hoe je je kon voorbereiden op deze concurrentie.

Nogmaals, het is onvoorstelbaar hoeveel inspanningen docenten, ouders, leerlingen, soms ook collega's zich getroost hebben om die contacten mogelijk te maken, om de reizen te organiseren, keer op keer, ondanks enorme problemen, soms tegenwerking, altijd weer enthousiast blijvend, improviserend en werkelijk op alle klokken en bellen slaande om zaken voor elkaar te krijgen. Hier past een heel diepe, eerbiedige buiging.

Russisch als schoolvak wordt in Deventer niet meer aangeboden. Karel van het Reve sprak op de Hegiuslezing in de Lebuinuskerk in 1991 de volgende woorden, die ik graag citeer: 'Niet het leren van nutteloze zaken is tijdsverspilling, maar het niet leren van zaken als dat leren je wordt aangeboden.' Mutatis muntandis gelden deze woorden ook voor dit boek, waarbij ik *leren* vervang door *lezen*. ■

Olav Petri